

OPONENTSKÝ POSUDOK

na dizertačnú prácu JUDr. Bronislavy Coufalovej : „ Trestněprávní prostředky boje s organizovaným zločinem“.

Na základe rozhodnutia dekana Právnickej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe prof. JUDr. Aleše Gerlocha, CSc., zo dňa 30. marca 2012, o vymenovaní za oponenta dizertačnej práce na tému „Trestněprávní prostředky boje s organizovaným zločinem“ , vypracovanej doktorandkou JUDr. Bronislavou Coufalovou, predkladám tento oponentský posudok.

„Organizovaný zločin patrí určite k najzávažnejším problémom súčasnej spoločnosti. Je to fenomén, ktorý rôznym spôsobom a rôznou intenzitou zasahuje do mnohých sfér občianskej spoločnosti a ohrozuje tak nielen práva jednotlivcov, ale je aj hrozbou pre právny štát a jeho demokratické zriadenie. Ide o jav, ktorý sa úspešne a efektívne rozvíja najmä v oblastiach, kde účinne nepôsobí legislatívna a verejná moc a je potrebné ho považovať za jedno z najväčších bezpečnostných rizík nielen vo svete, ale aj v podmienkach Českej republiky.“ Týmito slovami uviedla doktorandka svoju dizertačnú prácu. Netreba s nimi polemizovať, ale naopak možno sa s nimi plne stotožniť. Stotožniť sa možno aj s ďalšími slovami doktoranky z úvodu jej práce, podľa ktorých „organizovaný zločin neznamená len bezprostredné nebezpečenstvo pre demokratický a právny základ českého štátu a jeho občanov, ale aj nebezpečenstvo spočívajúce v postupnom ochromení celej spoločnosti a jej inštitúcií, nárast nedôvery občanov v riadne fungovanie štátu a pod.“. Z citovaných slov je zrejmé, že problematika organizovaného zločinu a jej spracovanie z pohľadu trestnoprávných prostriedkov využiteľných na boj proti nemu , je problematikou nielen aktuálnou ale aj značne náročnou.

V úvode práce, ktorý sa inak obsahovo javí ako zbytočne dlhý a opisný, formuluje autorka práce jej cieľ, ktorý možno na základe formulácie „rozbor niektorých inštitútov , ktoré sa pre boj s organizovaným zločinom javia ako najúčinnnejšie, a to vrátane tých, ktoré sa doposiaľ nestali súčasťou právneho poriadku“ považovať vzhľadom na zameranie práce nielen za legitímny, ale aj očakávaný. Škoda len , že autorka v úvode práce jednoznačne nevymedzila aj metodiku spracovania problematiky, s charakteristikou používaných metód, čo nemožno z metodologického hľadiska hodnotiť pozitívne.

Formálne sa obsah práce, inak pozostávajúci zo 156 strán textu, delí na úvod, jedenásť relatívne samostatných, no pritom logicky na seba nadväzujúcich kapitol a záver. Obsah prvej kapitoly reprezentuje skúmanie spoločenských príčin a dôsledkov organizovaného zločinu. Napriek tomu , že sa autorka snaží o prevažne objektívny pohľad, opierajúci sa o všeobecne uznávané hodnotenia, zdá sa, že sklzla aj do roviny subjektivismu, keď sa na strane 7 púšťa do výslovne polemického kritického hodnotenia českej politickej reprezentácie a jej skutočnej role v spoločnosti. Aj keď nemožno nikomu, teda ani autorke, uprieť právo na vyjadrenie názorov, tak v tomto prípade sa prejavovaný názor javí ako nadbytočný, nenáležitý a príliš subjektívny.

Druhá kapitola nadväzuje systémovo na obsah prvej kapitoly. Svojím obsahom predstavuje logicky usporiadaný a originálny súbor relevantných informácií o formulovaní názorov na vymedzenie pojmu „organizovaný zločin“. Autorka vychádza z analýzy názorov

národných a nadnárodných autorít na tento parciálny, ale pritom zásadný, problém, ako aj z analýzy legálnych definícií tohto pojmu v relevantnej trestnoprávnej úprave a v medzinárodnoprávnej úprave, vrátane úpravy v dokumentoch európskych integračných zoskupení. Chýba však analytické zhrnutie týchto názorov, vyúsťujúce do jednoznačnej definície „organizovaný zločin“. Vykonaný rozbor len naznačuje, čo si pod týmto pojmom treba predstaviť. Ako polemické vyznieva tvrdenie autorky, že pojmy „organizovaný zločin“ a „organizovaná kriminalita“ nie sú synonyma (s.10).

Tretia kapitola predstavuje komplexnú a prehľadnú kategorizáciu trestnoprávnych prostriedkov pre boj s organizovaným zločinom v Českej republike. Nie je ale jasné, prečo autorka do tretej skupiny týchto prostriedkov nezaradila aj inštitút „odposlechu a záznamu telekomunikačného provozu“ podľa § 88 Trestného poriadku, ktorému inak venuje pomerne veľkú pozornosť v samostatnej ôsmej kapitole tejto práce.

Obsah štvrtej kapitoly autorka zamerala na analýzu a vymedzenie pojmu „operatívno-pátracie prostriedky“, ktorých súvislosť s prostriedkami zameranými na boj s organizovaným zločinom je zrejmá. Pri pozitívnom vymedzení tohto pojmu vychádza z existujúcej právnej úpravy týchto prostriedkov v Trestnom poriadku, konkrétne v ustanoveniach §§ 158c, 158d a 158e, pričom ich výpočet považuje za taxatívny (s. 28). Toto jej tvrdenie je ale v kontradikcii s tvrdením, ktoré použila na strane 81, z ktorého vyplýva, že za „operatívno-pátrací inštrument“ považuje aj „odposlech a záznam telekomunikačného provozu“. Za nadbytočné a nepotrebné sa javí členenie tejto kapitoly na časť 4.1.

V piatej kapitole sa už autorka venuje ucelenej analýze použitia agenta, ako efektívneho prostriedku boja proti organizovanému zločinu. Oceniť treba v tejto súvislosti skutočnosť, že sa nevyhýba ani takým citlivým témam, ako je možnosť legislatívnej úpravy inštitútu „agenta provokatéra“, ktorého platná česká úprava nepozná, pričom k nim zaujíma aj vlastné argumentačne podložené stanoviská. Inšpirujúce sú aj časti tejto kapitoly, ktoré analyzujú slovenskú úpravu použitia agenta, ako aj zodpovedajúcu právnu úpravu v USA.

Aj obsah v poradí šiestej a siedmej kapitoly, aj keď nejde o rozsiahle časti práci, možno hodnotiť pozitívne. Text týchto častí práce predstavuje vydarenú analýzu právnej úpravy predstieraného prevodu a sledovania osôb a vecí, ako aj možností využitia poznatkov získaných ich uplatnením ako dôkazov v trestnom konaní.

Obsah ôsmej kapitoly, ktorá sa zaoberá využitím odposluchu a záznamu telekomunikačnej prevádzky, sa javí ako časť práce, pre ktorú je typická bohatá názorovosť a konštruktívna polemika. Je to zaiste dané nielen charakterom skúmanej problematiky, ale aj spôsobom a prístupom k jej skúmaniu. Podobne vyznievajú aj výsledky analýzy ochrany svedka, z pohľadu využitia jednotlivých možností ochrany svedka pri odhaľovaní a usvedčovaní páchatel'ov organizovaného zločinu, ktoré tvoria obsah deviatej kapitoly.

K vydareným častiam práce zaiste patrí aj obsah desiatej kapitoly, podstatu ktorého tvorí pozoruhodná analýza problematiky korunného svedka. Táto vychádza z toho, že česká úprava až na inštitút upravený v § 178a Trestného poriadku, jednotlivé možnosti postupu viažuce sa na tento inštitút neupravuje. V minulosti sa však objavili viaceré legislatívne návrhy, ktoré prichádzali s rôznymi predstavami o zákonom zakotvení možnosti využitia spolupracujúceho obvineného. Tieto návrhy v časovom slede autorka vysvetľuje a hodnotí. Autorka konfrontuje názory na túto problematiku aj so súvisiacimi úpravami v iných krajinách. S jej postojmi k tejto problematike možno vyjadriť súhlas.

Zaujímavo pôsobí aj obsah poslednej, teda jedenástej, kapitoly. Autorka tu na základe skúmania možnosti právnej úpravy trestnej zodpovednosti právnických osôb postuluje názory na možnosti jej využitia pri postihu rôznych prejavov organizovanej kriminality. Aj v tejto časti sa možno stretnúť aj vlastnými názormi a hodnoteniami autorky práce, pričom sa s nimi možno stotožniť.

Posudzovaná dizertačná práca predstavuje po formálnej stránke a aj obsahovej stránke vydarený výsledok skúmania danej problematiky. Z obsahovo-systematického hľadiska je práca vhodne rozčlenená a usporiadaná do spomínaných častí. Celá práca je napísaná kultivovaným odborným jazykom, využívajúcim správnu terminológiu. Jednotlivé pasáže, myšlienky a závery sú formulované dostatočne presne a zrozumiteľne, a v absolútnej väčšine aj presvedčivo. Vyzdvihnúť treba prácu s dostupnou literatúrou, vrátane cudzojazyčných zdrojov. Prevažne pozitívne tiež možno hodnotiť formálnu úpravu práce. V tejto súvislosti sa javí nepodstatným konštatovanie, že v práci sa autorka nevyhla ani niekoľkým pochybeniam formulačného a písárskeho charakteru.

Pokiaľ ide o voľbu použitých vedeckých metód, táto je v plnej miere zodpovedajúca charakteru, obsahu a cieľu práce. Autorka práce pristúpila k výberu a k aplikácii vedeckých metód plánovito a s rozmyslom. Je evidentné, že dostatočne ovláda vedeckú propedeutiku v teoretickej a aj v praktickej rovine. V práci sú proporcionálne zastúpené analýza a syntéza, ako aj metóda komparatistiky. Primerane spracovanej téme je použitá aj historická metóda. Kladne možno hodnotiť aj to, že autorka pochopila a uplatnila teoreticko-praktický prístup, opierajúce sa aj o jej vlastné skúsenosti a praktické poznatky.

Cenným prínosom práce je porovnávanie vlastnej argumentácie autorky so zaužívanými názormi, prípadne s názormi iných odborníkov, a to aj tam, kde sa autorka s inými názormi celkom nestotožňuje. V takýchto pasážach je autorka zväčša dostatočne presvedčivá, ale súčasne dokáže dávať iným názorom príslušný vedecký priestor a rešpektovať ich.

Z vedeckého hľadiska otvára hodnotená dizertačná práca, najmä vzhľadom na celý rad originálnych informácií a hodnotení, priestor pre ďalšie vedecké skúmania, polemiky a hodnotenia. Pre tento proces ďalšieho poznávania problematiky využitia trestnoprávných prostriedkov na boj s organizovaným zločinom vytvára práca vhodnú teoretickú základňu.

Záver:

JUDr. Bronislava Coufalová preukázala v predloženej dizertačnej práci rozsiahle odborné znalosti a schopnosti potrebné pre riešenie určenej témy, schopnosť tvorivo pracovať s odbornou literatúrou, využívať vedecké metódy práce, ako aj spôsobilosť kreatívne prednášať a odôvodniť vlastné návrhy a závery. Autorom predloženej práce je prínosom pre rozvoj predmetov trestného práva. Napriek niektorým kritickým pripomienkam, ktoré neznižujú inak vysokú kvalitu práce, možno konštatovať, že táto spĺňa všetky požiadavky kladené pre tento druh kvalifikačných prác.

Navrhujem preto, aby bol JUDr. Bronislave Coufalovej na základe predloženej dizertačnej práce a po jej úspešnej obhajobe, priznaný akademický titul „philosophiae doctor“ (Ph.D.).

Bratislava, 7. mája. 2012

Doc. JUDr. Peter Polák, PhD.

